

Hartvig Frischs tale om FN-medlemskab

Taler

Hartvig Frisch
Politiker, videnskabsmand og
forfatter

Dato

6. september 1945

Sted

Rigsdagen

Omstændigheder

I kølvandet på 2. verdenskrig blev Danmark optaget som 50. medlem i De Forenede Nationer (FN). I den forbindelse holdt Hartvig Frisch (S) en tale ved Rigsdagsdebatten om det danske medlemskab.

D. 26. juni 1945 havde den daværende ambassadør i Washington, Henrik Kauffmann, underskrevet FN-pagten på Danmarks vegne. Pagten trådte endelig i kraft d. 24. oktober 1945.

Jeg vil ligesom den højtærede Udenrigsminister sige, at det er for vort Folk en stor Dag, naar vi kan skride til at ratificere denne Pagt, som har samlet de 50 forenede Nationer. Det kan næppe undre nogen, at ogsaa jeg paa lignende Maade som den højtærede Udenrigsminister føler Trang til at anstille nogle Betragtninger vedrørende de historiske Begivenheder, som ligger bag ved det, der her er sket.

Ogsaa for mig er det paafaldende, at der for Bevidstheden melder sig en Sammenligning mellem den forrige Folkeforbundspagt og denne Nationernes Pagt. Det var i begge Tilfælde en stor amerikansk Statsmand, der lagde Grundlaget for dette Stykke internationalt Samarbejde, og i begge Tilfælde var det efter en stor Krig. Den første Pagt, Folkeforbundspagten, blev udkastet som Ide af Woodrow Wilson og ogsaa gennemført af ham, men som bekendt led hans Pagt i selve Amerika Skibbrud, saa han ikke naaede at se sin egen Nation knyttet til Folkeforbundet. Det var efter denne Verdenskrig, ja, allerede inden den endnu var afsluttet, atter en stor amerikansk Statsmand, som lagde Grundlaget for dette nye internationale Arbejde, nemlig Franklin D. Roosevelt. Jeg kan ganske tiltræde de beundrende Ord, som den højtærede Udenrigsminister udtalte om denne Statsmand, der var af et Format, som gaar langt ud over det sædvanlige. Jeg tror ogsaa, man har Ret til at sige, at alle fredselskende Nationer i Verden har Grund til med Ærefrygt og Beundring at mindes Roosevelt, ikke blot paa Grund af det Initiativ, han tog til denne Pagt, men i særlig Grad fordi han som Amerikaner og som Leder af Verdens største Industristat, lige fra det Øjeblik Diktatorernes Aggression begyndte, rettede sin

Politik maaltbevidst ud over Verdenshavet i Retning af at støtte Demokratierne og træde op imod den Trusel, som han selvfølgelig forstod til syvende og sidst vendte sig ogsaa mod hans Stat, men som han erkendte maatte standses paa et Tidspunkt, hvor det endnu lod sig gøre, før hele Europa var ødelagt.

Dette hans Værk, som blev afbrudt ved hans Død, vil komme til at staa i Historiens Minde ved Siden af hans Indsats for at skabe denne Pagt. Der er Grund til at fremhæve, som ogsaa den højtærede Udenrigsminister var inde paa, at der er jo en kendelig Forskel paa selve det Idegrundlag, der ligger bag de to Dokumenter, Folkeforbundspagten og den nuværende Pagt for De Forenede Nationer.

Wilson's Ide var baaret af den rene Demokratiisme, overført paa Statssamfundene, saadan at hans Tanke var den, at alle Verdens samlede Folk skulde mødes i en Organisation paa fuldkommen lige Fod, og den demokratiske Ligestilling var gennemført i Folkeforbundspagten saa fuldstændigt den kunde, idet det var selve Plenarforsamlingen, det, vi kaldte Folkeforbundsforamlingen, som havde de afgørende Beslutninger, og naar der skulde stemmes i Raadet, var Regelen den, at der skulde være Enstemmighed; for derved at slaa fast, at alle Stater, der var repræsenteret i Raadet, havde fuldkommen Ligestilling, og at deres Suverænitet skulde være garanteret og hævdet til den yderste Konsekvens. Det var Ideen, der laa til Grund for Folkeforbundet. Jeg kan sammenfatte det i dette Ord: den mest vidtstrakte Demokratiisme og Ligeberettigelse og samtidig Garanti for hver enkelt Stats Suverænitet men vi maa ogsaa erkende, at det var paa denne Dobbeltthed, Folkeforbundet led sit Skibbrud. Dels blev det ikke et Forbund, som omfattede hele Verden, store Stater og Statsgrupper blev ikke Medlemmer, dels maa vi erkende, at Hævdelsen af Suveræniteten sammen med den fuldkomne Ligeberettigelse uanset Staternes Størrelse ikke hører til i Realiteternes Verden, og derfor, da det kom til en Prøve, brast Folkeforbundet, og vi stod over for Krig.

Man kan tydeligt fornemme, synes jeg, at Franklin D. Roosevelt, da han udkastede Tanken til den nye Verdenspagt, tog Lære af Erfaringerne fra Folkeforbundet, og at han byggede det op, som den højtærede Udenrigsminister sagde, paa et ganske anderledes realistisk og nøgternt Grundlag. De Punkter, han frafaldt, var paa den ene Side den fuldkomne Ligeberettigelse og paa den anden Side den fuldkomne Suverænitet, udtrykt ved Kravet om, at der skulde være Enstemmighed ved alle Afgørelser. Det er paa disse to Punkter, at den nye

Pagt adskiller sig fra den gamle Folkeforbundspagt, og det er det, der er kommet til Orde i de Paragraffer, som allerede den højtærede Udenrigsminister har været inde paa. Jeg skal senere uden ligefrem at gaa til en længere Gennemgang, som jo ikke er fornøden efter de Bemærkninger, som den højtærede Udenrigsminister har fremsat, komme tilbage til nogle af de principielle Synspunkter; men inden jeg gaar dertil, kunde jeg nok have Lyst til at sige et enkelt Ord om den særegne Symbolik, der knytter sig til Stedet, hvor denne Konference blev holdt, San Francisco. Jeg tænker ikke hermed paa, at det er en af Jordens skønneste Byer, men jeg tænker paa, at det er Amerikas største Krigshavn, og en Krigshavn, der ligger ved Pacific Oceanet. Det er der nemlig en Symbolik i.

Verdenshistorien, som vi kender den, har nu engang været en Historie, som har knyttet sig til Havet. Hvad vi kalder Oldtiden og et godt Stykke af Middelalderen, var knyttet til et stort Hav, Middelhavet, og de Magter, vi kender fra den Tid, de blomstrede og faldt i samme Takt, hvori de beherskede Havet, Middelhavet. Naar vi kommer fra Opdagelsernes Tid til Perioden efter 1500, saa ser vi, at Verdensudviklingen flyttes, og det bliver et nyt Hav, Atlanterhavet, som bliver det Hav, hvorom Verdensbegivenhederne ikke blot militært, men ogsaa kulturelt samles, og det bliver Spaniere, Hollændere, Englændere og Franskmænd, som bliver de Nationer, der i disse Aarhundreder ud over Atlanterhavet har den virkelige Ledelse i Verden. Efter at England ved Afslutningen af Napoleonskrigene har faaet det faktiske Hegemoni over Havene, saa bliver det Atlanterhavets sidste store Epoke - for nu maa vi erkende, at den Epoke er ikke mere. Det Hav, som bliver Fremtidens Hav, er Stillehavet. Det bliver de fire Magter: U.S.A., Det britiske Commonwealth, Kina og Rusland, der bliver Fremtidens store Magter omkring Pacific, som bliver Verdenshavet, og derfor er der et stort Symbol i, at denne Pagt er forhandlet og sluttet i San Francisco.

Jeg vender mig derefter til det, som ogsaa den højtærede Udenrigsminister var inde paa, nemlig Spørgsmaalet om vort eget Lands Stilling og Grundene til vor Optagelse som den 50de Nation. Jeg vil der ganske slutte mig til den Betragtning, den højtærede Udenrigsminister fremførte herom, hvori han i øvrigt ogsaa gav en Henviisning til den Rapport, min Kollega Erik Husfeldt og jeg selv har aflaget.

Vi har nøje kunnet følge den Debat, der blev ført i Eksekutiven - den Komite, hvor kun 14 Stater havde Sæde, og hvor saadanne vigtige Afgørelser først blev

behandlet -, og som førtes her paa Norges Foranledning - det var vor Broderation, der tidligt havde stillet Forslag, og som stadig fastholdt det - om Danmarks Optagelse, og jeg vil gerne ligesom den højtærede Udenrigsminister sige, at der var tre Hovedaarsager. Maaske vil den Rækkefølge, jeg nævner dem i, blive en lille Smule anden, idet jeg vil begynde med Demokratiet. Som Paul Boncour i sin Tale, hvor han støttede Danmarks Optagelse, sagde det: Danmark er en demokratisk Nation og en Nation, som altid har staaet i det demokratiske, internationale Samarbejde, og herunder nævntes, ikke af Paul Boncour, det, som for Verden havde været en Begivenhed, at dette Land under tysk Besættelse i 1943 formaaede at gennemføre et Valg med overvældende Stemmedeltagelse og samtidig med et saa overvældende Tal for de samarbejdende Partier paa demokratisk Grund. Der viste Danmark, at hvad der end blev dets Skæbne under haarde Aar, demokratisk var Landet og Befolkningen, og intet skulde rokke det i dette dets Standpunkt. Den anden Ting, som for Udlandet - det er det vel nok rigtigst at bemærke - var endnu mere iøjnefaldende, var den væbnede Modstand, der var ydet af Danmark. Det kan ikke siges stærkt nok, og jeg gør det fra denne Talerstol. Jeg ved, at jeg har staaet i en meget strid Kamp i disse Dage, men jeg siger, det er min Opfattelse, at den Indsats, der ved den militære Sabotage er ydet, og hvorved man har vist Verden den Vilje til Modstand, som det danske Folk havde, har haft sin overordentlige Betydning for den Opfattelse, man i Udlandet dannede sig om Danmark; og det i Forbindelse med Respekten om vort Demokrati har bidraget til, at Tilslutningen til vor Optagelse blev givet enstemmigt fra alle Lande. Men dertil kommer som et Argument, der ikke kan forties, og som det glædede mig, at den højtærede Udenrigsminister selv ogsaa understregede, at vi stod i den sjældne Stilling, at vi i vor Gesandt, Henrik Kauffmann, havde en Repræsentant for Danmark, der havde gjort en saadan Indsats, at hans Position i de Kredse i Amerika, som var afgørende, og i de baade engelske og russiske diplomatiske Kredse var saadan, at han mere end nogen anden Person har bidraget til, at de Vanskeligheder, som faktisk forefandtes, blev overvundet. For man maa ikke tro, at det var en let Vej, der gik til vor Optagelse.

Det kan vel ikke være urimeligt, at jeg ogsaa fremhæver de Vanskeligheder, der havde gjort sig gældende efter Argentinas Optagelse, og som havde bragt en Stemning til Veje, som ikke var gunstig for nye Forhandlinger af den Art. Det maa derfor siges, at rent bortset fra Danmarks almindelige Vurdering var der en Nødvendighed for, at der maatte være en Mand, som kunde fjerne de foreliggende Stene fra vor Vej og overvinde Vanskelighederne. Det forekommer

mig, at vort Land skylder denne Mand, der nu ogsaa er Minister i vort Kabinet, en overordentlig Tak og Anerkendelse, fordi han i Kraft af sin Naturs sjældne Forening af Ansvar, Mod og Klogskab formaaede fra den første Dag, da Danmark blev besat, i den første Henvendelse, han rettede til det amerikanske Folk i Radioen om Aftenen, at indtage en Holdning, der klart viste, han forstod, at efter den Ulykke, der var sket vort Folk, maatte det være Tanken i hele Danmark at ønske vort Land befriet, og han gav Udtryk for, at der havde været svære Tider før for Danmark, men at der ingen Tvivl var om, at det, der nu skete i Danmark, var en Voldsakt, og at han derfor maatte føle sig som Repræsentant for den frie Vilje, der nu var bundet af Voldsmændene, men som i Hjerterne gjorde sig gældende, til Danmarks Befrielse. Og med Tanke herpaa dels førte han Forhandlingerne om Grønland og dels undertegnede han Deklarationen af De Forenede Nationer Dagen efter, at han i Januar 1942 havde faaet Opfordringen dertil. Dermed havde han placeret Danmark paa en Maade, som gjorde det muligt, at han, den Dag disse Vanskeligheder opstod, med Baggrund i sit personlige Virke kunde gaa til de Mænd, der var de afgørende, og fjerne de Vanskeligheder, som forelaa.

Jeg vil derefter gerne vende mig til selve vor Delegations Deltagelse i Forhandlingerne. Som det ogsaa fremgaar af de Memoranda, vi har afgivet til Folketinget, var det paa Grund af det sene Tidspunkt, vi kom ind, og den overordentlige Talsvaghed, som prægede vor Delegation over for det mægtige saglige Arbejde, som forelaa, kun enkelte Ting, vi kunde komme til at gøre os gældende i ved Overvejelserne. Der var det i ganske særlig Grad et Spørgsmaal, som endnu paa det Tidspunkt var uløst, Spørgsmaalet om Vetoregelen, som ogsaa den højtærede Udenrigsminister har omtalt. Der er af Udenrigsministeren gjort Rede for det specielle i Regelen - det er den, der findes i Artikel 27.

Jeg vil gerne, idet jeg takker for den Tilslutning, Udenrigsministeren gav os tre Delegater til vor Stilling derovre, uddybe en Smule det Syn, vi anlagde paa Vetoregelen. Det var naturligvis et af Stridsspørgsmaalene. Det var paa dette Punkt, en Række af de mindre eller mellemstore Nationer fremførte deres Kritik og ønskede en Ændring og Demokratisering af Pagten, idet de hævdede - og formelt selvfølgelig med Rette -, at en Vetoregel, som gav de 5 Stormagter en saadan Indflydelse, at naar blot een Stormagt nægtede at gaa med til en Ting, kunde Gennemførelsen hindres, maatte være betænkelig fra et rent demokratisk Synspunkt. Det var heroverfor, at vi i vore Overvejelser maatte tage følgende i Betragtning. For det første: stod Valget mellem, om vi ønskede Pagten med

Vetoregelen, eller om vi i givet Tilfælde vilde lade det hele falde - for det var upaatvivleligt, at Stormagterne lod sig ikke røkke fra dette ene Punkt -, maatte vi erkende, at selv med denne ønskede vi Pagten fremfor ingen Pagt. Og derfor ræsonnerede vi som saa, at saa vilde det være en tom Demonstration at stemme imod den Regel, som vi vidste var et Kardinalpunkt for de ledende Nationer.

Det andet Argument var det, at hvis man tænkte sig et Stridsspørgsmaal, ved hvis Afgørelse man i Raadet skulde overstemme en af de store, ledende Nationer og det var jo det, der vilde kunne ske, hvis man tog den almindelige, Afstemningsregel -, maatte vi stille os selv det Spørgsmaal: Har det i saa Fald nogen Realitet i sig? Er det ikke blot - hvad skal jeg sige en Drøm om, at man kan bruge juridiske Formuleringer til at binde de elementære Kræfter, som skjuler sig bag Verdens store Politik? Her maatte vi erkende, at der var mere Nøgternhed, Realisme og Sandhed i at indrømme, at hvis det er en af de Stormagter, hvis Omfang og Potentiel er som vi kender det fra denne Krig, der decideret modsætter sig en Handling eller Beslutning, ja, saa kan man lige saa godt sige rent ud, uden at lyve det fjerneste for sig selv, at i saa Tilfælde betyder det Krigen, og i saa Tilfælde vil denne Pagt intet være. Derfor ser jeg saadan paa det - netop sammenlignet med Folkeforbundspagten, som havde den ideelle Tanke, at man ved juridiske Formler kunde binde disse store, elementære Kræfter. I Modsætning dertil ligger der i dette Dokument, at medens man ved Sikkerhedsraadets Hjælp og ved de Beslutninger, der træffes der, kan opretholde Verdens Fred og Sikkerhed over for Stridigheder, som maatte opstaa, hvor mindre Nationer og mellemstore Nationer er paa Tale, erkender man her, at hvis det drejer sig om dybtgaaende Strid mellem selve de Stormagter, der danner Kærnen i Pagten - ja, saa er ingen Jura virksom. Det er det, der ligger i Jaltaregelen, som den ogsaa kaldes, idet den jo blev indgaaet paa Krim af de tre Store: Roosevelt, Stalin og Churchill.

Men hertil kommer endelig, hvad jeg ikke vil undlade at fremhæve, at det fra de Smaa Nationers Synspunkt er et Spørgsmaal, om det ikke alligevel er en gunstigere Stilling, vi kommer i under denne Pagt, end den, vi var blevet stillet i under Folkeforbundspagten i dens sidste Fase, for under denne Pagt vil vi i hvert Fald ikke kunne risikere, at en eller flere Stormagter bringer os smaa Nationer i et Modsætningsforhold til en Stormagt eller en Gruppe af andre Stormagter - og det var faktisk det, der skete siden 1935 i Folkeforbundet. Det kan ikke ske efter denne Pagt. Den Dag en saadan Konflikt vilde tegne sig og udbryde, vil Vetoregelen virke som en Nødbremse, saa at den Situation ikke kan

opstaa. Saa kan man sige, at Pagten kan sprænges; men man kan ikke bruge de mindre eller mellemstore Nationer til at drive frem foran sig imod en Stormagt, og det er i og for sig et Argument, der for de smaa Nationer ogsaa vejer med i Vægtskaalen.

Det er klart, at det Sikkerhedsraad, der dannes - saadan som Pagten er bygget op -, faar en ganske overordentlig Magt og samtidig, som den højtærede Udenrigsminister sagde, et meget stort Ansvar. Det vil man kunne se, naar man læser Artikel 43, der er en af de Artikler, som for de smaa Nationer har ganske særlig Interesse. Denne Artikel er delt i 3 Stykker, og i det første Stykke som jeg med den højtærede Formands Tilladelse vil citere -, staar der:

"For at bidrage til Opretholdelse af mellemfolkelig Fred og Sikkerhed forpligter alle Medlemmer af De Forenede Nationer sig til paa Opfordring af Sikkerhedsraadet og i Overensstemmelse med særlig Overenskomst eller særlige Overenskomster at stille til Raadighed for dette de væbnede Styrker, den Bistand og de Lettelser, derunder Ret til Passage, som er nødvendige til Opretholdelse af mellemfolkelig Fred og Sikkerhed."

Af dette første Stykke ser man, hvilken vidtgaaende Beføjelse der overdrages Sikkerhedsraadet, som derfor netop ogsaa ifølge Pagten faar knyttet en militær Stab til sig, der har Myndighed over Tropestyrker, Kontingenter fra de forskellige Lande. Det vil man se, naar man gaar videre til Stk. 2 i samme Artikel, hvori det hedder:

"Saadan Overenskomst eller saadanne Overenskomster skal fastsætte Antal og Art af de nævnte Styrker, deres Beredskabsgrad og Fordeling i Almindelighed samt Arten af de Lettelser og den Bistand, der skal ydes."

Man vil se, at det er de Tropper, jeg taler om her, der staar under denne Stabs Ledelse, som igen hører under Sikkerhedsraadet.

Endelig staar der i det tredje Stykke:

"Forhandlinger om Overenskomsten eller Overenskomsterne skal finde Sted saa snart som muligt paa Sikkerhedsraadets Initiativ. De skal afsluttes mellem Sikkerhedsraadet og Medlemmer eller mellem Sikkerhedsraadet og Grupper af Medlemmer"

- naar der her staar Grupper, hentyder det til de regionale Ordninger -

"og skal ratificeres af de underskrivende Stater i Overensstemmelse med disses respektive forfatningsmæssige Fremgangsmaader."

Med Hensyn til denne Artikel 43 forestaar der for vor Stat lige saa vel som for alle andre Medlemmer af De Forenede Nationer en Forhandling om de Aftaler, ifølge hvilke der vil blive paalagt os - med vor frie Tilslutning, det er det, vi her drøfter - at stille Styrker eller paa anden Maade Lettelser til Raadighed for Sikkerhedsraadet. Vi maa her være klar over, at med Tiltrædelsen af denne Pagt lægger vi et helt nyt Fundament for Fremtidens danske Militærpolitik. Det siger sig selv, at medens vi i hele den tidligere Periode af den frie Forfatning her i Rigsdagen har diskuteret Militærpolitik som isoleret dansk Militærpolitik, vil Hovedgrundlaget for vore fremtidige Diskussioner og Betragtninger i militærpolitisk Henseende naturligvis blive de agreements, som det hedder i Originaldokumentet, de Aftaler, som er sluttet mellem Danmark og Sikkerhedsraadet, og dertil kan saa knyttes vore egne Betragtninger - vi har jo efter Pagten vor fulde Suverænitet og Selvstændighed; naar vi har sluttet disse Aftaler, staar vi frit -, men det kan ikke nægtes, at al fremtidig Militærdebat maa blive præget af Spørgsmaalet om de internationale Forpligtelser. Jeg vil ikke lægge Skjul paa, at det for mig altid har været svært ved Militærdebatter at faa et fast Grundlag af den simple Grund, at Danmark som Stat er af et Omfang, som det ikke er muligt at sætte i Relation til de Størrelsesforhold, der hersker i øvrigt i Europa. Men vi maa erkende, at vi for Fremtiden vil blive stillet over for en international Problemstilling, og dette vil for mig give en Rationalitet i Sagen, som jeg hidtil altid har savnet.

Samtidig med, at jeg fremhæver denne Artikel, vil jeg gerne fremhæve en anden Ting, som hører sammen med denne Pagt, og det er det, at for de Stater, der tilslutter sig De Forenede Nationer, er det gamle Neutralitetsbegreb simpelt hen ophævet, og jeg vil her henvise ærede Medlemmer til Artikel 2, Stykkerne 4 og 5 - hvis jeg atter maa tillade mig at citere -, som siger:

"Alle Medlemmer skal i deres mellemlfolkelige Forhold afholde sig fra Trusel om

Magtanvendelse eller Brug af Magt, det være sig mod nogen Stats territoriale Integritet eller politiske Uafhængighed eller paa nogen anden Maade, der er uforenelig med De Forenede Nationers Formaal."

Dette er den negative Side; vi paatager os Forpligtelsen til ikke at foretage noget mod denne Bestemmelse, og hertil kunde man sige, at det vilde vi kunne gøre under alle Omstændigheder. Men hertil kommer saa den positive Side i Stykke 5:

"Alle Medlemmer skal yde De Forenede Nationer al Bistand ved ethvert Skridt, Organisationen iværksætter i Overensstemmelse med nærværende Pagt, og skal afholde sig fra at bistaa nogen Stat, mod hvilken De Forenede Nationer foretager forebyggende Skridt eller Tvangsforanstaltninger. "

Med Stk. 5 er det klart markeret, at ligesom vort Militærvæsen, som jeg før nævnte, bliver internationaliseret, bliver paa samme Maade selve vor Politik internationaliseret i den Forstand, at det normale Neutralitetsbegreb er ophævet. Men jeg vil ikke lægge Spor Skjul paa, at selvfølgelig vil det være urigtigt, om man sagde, at Neutralitetsbegrebet hermed er ophævet i hele Verden for evig og altid, for det kan ingen sige noget om. Jeg kan blot nævne Tilfældet Schweiz. Det er muligt, at Schweiz, hvis der rejser sig det Spørgsmaal for Landet at blive Medlem af De Forenede Nationer, vil stille sig saadan, at de alligevel trods alt hellere vil holde fast paa deres gamle urokkede Neutralitetsbegreb, idet de siger som saa: Det er det, der har reddet os gennem Aarhundreder af Historien, det er Schweiz' eneste nødvendige Livsbetingelse, stillet som det er mellem tre Stormagter -, og at de stillet over for Valget saa alligevel vil holde fast ved Neutraliteten. Det kan jeg ikke spaa om, jeg rejser blot Problemet. Samtidig maa man ogsaa erkende, at den Dag hvor en Konflikt vilde udbryde imellem de Magter, som netop er Grundlaget for denne Pagt, vilde jo ganske automatisk i samme Øjeblik hele det gamle Neutralitetsproblem dukke op for de smaa Stater.

Ser man paa Pagten ud fra Spørgsmaalet om Nordens Stilling, som ogsaa den højtærede Udenrigsminister var inde paa, vil jeg gerne tilslutte mig de Tanker, han fremsatte om, at vi selvfølgelig inden for Norden maa haabe, at den Tid er nær, hvor de nordiske Lande alle vil kunne være tilsluttet denne Organisation. Jeg har selv den Opfattelse, at et Land som Sverige, der jo til stor Betydning for Danmark har været neutralt under Krigen, med den Kultur, det repræsenterer,

med den Effektivitet i Produktion, det repræsenterer, ikke fortsat kan staa uden for denne Organisation, uden at det vil komme til at føles som en Mangel ved Organisationen. For Finland er der den Vanskelighed, at Landet har været krigsførende, men saadan som man ser af Pagten, har Formuleringen af, hvilke Medlemmer der kan optages, ikke speciel Relation til, om de har staaet paa den ene eller den anden Side, skønt det naturligtvis reelt kommer til at betyde Vanskeligheder. Men med det, der lægges Vægt paa i Artikel 4: "Medlemskab i De Forenede Nationer er aabent for alle andre fredselskende Stater, som paatager sig Forpligtelserne i nærværende Pagt ... ", fastslaas Ordet "fredselskende" som det Kriterium, der skal være det afgørende for Optagelsen af andre Lande, og dér tror jeg man vil sige, at det vil nok kunne gælde alle de nordiske Lande.

Hvad det Spørgsmaal angaar, som ligger saa mange af os paa Sinde, Nordens samlede Stilling, da er det værd at lægge Mærke til, at denne Pagt som saadan ikke udelukker Muligheden for nære Forbindelser mellem de nordiske Lande inden for Pagtens Rammer. Jeg vil gerne henvise til Kapitel VIII, hvor hele Spørgsmaalet om de regionale Aftaler er behandlet, og hvor der i Artikel 52, Stk. I, som jeg vil tillade mig at citere, siges:

"Intet i nærværende Pagt udelukker regionale Aftaler eller Institutioner, der skal behandle saadanne Sager vedrørende Opretholdelse af mellemfolkelig Fred og Sikkerhed, som egner sig til Foretagelse af regionale Skridt, forudsat at saadanne Aftaler og Institutioner og deres Virksomhed er i Overensstemmelse med De Forenede Nationers Formaal og Grundsætninger."

Vi ved sikkert alle i denne Sal, at det er Amerikas stærke Interesse i den pan-amerikanske Region og Ruslands stærke Interesse for de bestemte Traktater, det havde bl.a. med Frankrig og med England, som gør, at man i Pagten har aabnet Vejen for regionale Aftaler; men det er da rimeligt, at man saa peger paa, at denne Vej stadig er aaben, og at der inden for denne Organisations Rammer vil kunne skabes et Samarbejde mellem de nordiske Lande, som kan tilfredsstille den dybe Trang, Befolkningerne i disse Lande efter Krigens Ulykker alle føler til at staa sammen over for kommende Vanskeligheder.

Jeg har med de Ord, jeg har sagt her om denne Pagt, forekommer det mig selv, prøvet at komme nær til selve det reale Grundlag, vi staar paa. Jeg har ikke lagt Skjul paa den særlig fremtrædende Stilling, som Stormagterne indtager i Kraft af

Afstemningsreglerne; men naar man vil rejse Spørgsmaalet om Betydningen af Pagten for de smaa Nationer, synes den mig at være den, at de smaa Nationer derved faar en international Ramme, de faar et Forum, hvor de frit kan fremstaa og frembære deres Ønsker og Krav paa fuldkommen lige Fod i selve Forhandlingen, idet Plenarforsamlingen, som nu ikke mere træffer Beslutninger, naturligvis har Regler, som giver fuldkommen Ligestilling med Hensyn til Debat, Forhandling, Kontrol, Diskussion og hvad dertil hører. Jeg synes, man bør se Sagen saadan, at i den store Verdenskatastrofe er det de tre Magter Rusland, U. S. A. og Storbritannien der har baaret Krigens Byrder, baaret dem i den Forstand, at de med deres Liv og Blod og hele Potentiel, industrielt og med Arbejdskraft, har øvet den Indsats, som gjorde det muligt at knuse Aggressions-Staterne, Nazismen, Fascismen og den japanske Imperialisme. Disse tre Lande kunde selvfølgelig i Kraft af deres Magtstilling nu have gjort, hvad man gjorde efter Napoleons-Krigene, have sluttet en Alliance og inden for deres egne Forsamlinger og Ambassadørraad have truffet alle Beslutninger vedrørende Verdens Skæbne, og ingen af os smaa Lande paa denne Jord havde kunnet indvende noget, heller ikke egentlig indvende noget imod den Berettigelse, der laa deri, at det var dem, der havde ført Sagen igennem og baaret Byrderne.

Derfor synes jeg, vi smaa Nationer har Grund til at anerkende, at i Stedet for et saadant Skridt har man paa Foranledning af Roosevelt, som jeg i Begyndelsen omtalte, netop skabt en international Ramme. Der er det af Betydning at fremhæve, at medens vi smaa Nationer i selve Produktionskraften eller i selve Indsatsen eller i Tallet eller i Pengene jo aldrig kan maale os med de store, saa er der et Punkt, hvor vi staar som deres Lige, og det er i Kvaliteten. Naar det drejer sig om Indsatsen af Aand, af Viden, af simpel Dygtighed, altsaa kort sagt Kvaliteten, saa er der ingen lille Nation, som behøver at staa tilbage for de store Nationer, hvis de kan gøre en Indsats, men vel at mærke, naar der gives en Ramme, et Forum, et Sted, hvor denne Kvalitet kan blive sat ind. Og det har vi Grund til at glæde os over er sket. Det er efter min Mening af den største Betydning, at Rammen her er skabt. Dér har det økonomiske og sociale Raad inden for Pagten en overordentlig Betydning, for det rummer Mulighederne for, at paa alle de økonomiske, sociale, kulturelle Omraader, som Verden fremfor alt maa ønske maa blive genopbygget, kan de smaa Nationer yde en lige saa stor Indsats som de store.

Saa vil jeg som den højtærede Udenrigsminister ogsaa slutte med at udtale en

Forhaabning. Ingen kan beskæftige sig med denne Pagt og med disse internationale Spørgsmaal, uden at han samtidig maa tænke paa den katastrofale Udvikling i Krigsopfindelserne, som er sket. Med Atombomben er Verden blevet en anden. Denne Opfindelse stiller os over for Muligheder for Katastrofer, som man sikkert slet ikke har Fantasi til at sætte sig ind i, men rent logisk kan man slutte sig til dem. Dèr vil jeg sige: Lykkeligt at denne Pagt dog blev tegnet, saa at vi samtidig med den frygtelige Udvikling, vi her ser Optræk til, har en Udvikling i Menneskelighed, i Samarbejde, i international Forstaaelse. Dertil kræves en Ramme, som her er skabt. Uden dette vil Verden ikke kunne gennemleve de Katastrofer, som vil kunne indtræde.

Kilde

danmarkshistorien.dk

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Anden Verdenskrig, Politisk tale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hartvig-frischs-tale-om-fn-medlemskab>